

Con gái Hà Nội ở đâu?

[vuthethanh](#)

Mẹ tôi nhắc phục mấy cô gái Hà Nội lắm. Dưới con mắt của người nhà quê ra Hà Nội làm việc vặt, bà thấy các thiếp nữ nơi đây ứng xử khôn khéo, nói năng lễ độ, và khuôn phép lắm. Đó là chưa kể thêm thua may vá, nữ công gia chánh,... Nói chung là đẹp. Mỗi khi thấy mấy cô Sài Gòn tân thời quá, tự nhiên quá, bà lại chép miệng, con gái Hà Nội đâu có thế. Bà nói riết, nói riết..., khiến tôi ngờ...bà muốn thách con của bà nên đi tìm một thiếp nữ Hà Nội.

Nhưng thế giới của tôi lại khác. Tôi sinh ra ở Sài Gòn, lớn lên ở Sài Gòn, bạn bè Sài Gòn, trong đầu tôi, nếu có, cũng chỉ là con gái Sài Gòn cho hợp... thế thế.

Tôi đã nhìn thiếp nữ Hà Nội qua lăng kính của những

tiếp thuyết trong Tự Lực Văn Đoàn mà tôi được học thời trung học.

Mà
có
n
gái
i
B
c
(d
i
cư

)

h□

i

đó

gó

m

l□

m,

vờ

n

qu

a

vờ

n

lạ

i,

là

m

du

yê

n,

đá

lô

ng

nh

eo

,

ồn

g

ểo

là

m

đi

êu

đứ

ng
co
n
tr
ai
Na
m
Kỳ
đ
n
là
kh
.
Mộ
t
th
an
h
ni
ên
xứ
Bi
ên
Hò
a
đã
ph
i
ca
y
đ
ng
th
.
nà
y:

“ Em nhớ giữ tính tình con gái Bắc

Nhớ điều ngoa nhưng gì bộ ngoan hiền,

Nhớ khiêm nhường nhưng thâm ý khoe khoang,

Nhớ duyên dáng ngây thơ mà xòo quyết...”

Tôi không có ý kiến gì về bài thơ trên, mà cũng chẳng đại gì có ý kiến. Mấy bà mấy cô Bắc Kỳ đọc bài thơ trên có nể con tam bành rứa xò, thì chắc cũng chề mình rứa mình nghe thôi, chứ tác gì, nhà thơ Nguyễn Tật Nhiên chết rồi, chết trong một chiếc xe hơi cũ kỹ ở sân chùa bên California.

Dù sao cũng nên đọc tiếp thêm vài câu nữa mới thấy “cảm thương” cho tác gì:

“...Ta vẫn nhớ dặn dò lòng tha thiết,

Nên vội vàng tin tưởng chuyện vu vơ

Nên yêu đương bằng gương mặt khờ khờ

Nên hùng hống đợi giờ thua thiệt...”

Những ngày sau 75, trên tivi Sài Gòn là những đoàn quân “chiến sĩ gái”, bước theo nhịp quân hành, chiếu cận cảnh với đôi mắt rực lửa căm hờn, giọng nói lạnh lùng. Cảm giác đầu tiên của tôi với các cô gái Bắc Kỳ (thứ thiệt) là...ớn lạnh. Tôi cười, “Đấy con gái Hà Nội của mẹ đấy...”. Bà cụ lại thò dài, chép miệng... “Hồi trước đâu có thế...”.

Dĩ nhiên, mẹ tôi không thể phát hiện cái trò đánh lận rổ tiền của thằng con, tình cờ xem tất cả các cô Bắc Kỳ đâu là các cô Hà Nội.

Thực ra trong đâu tôi cũng có một chút gì đó mơ hồ về con gái Hà Nội. Bất chợt thấy nào nhá! Có thể là hình ảnh dịu dàng đầm thắm của cô Liên trong *Gánh Hàng Hoa*, hay thiêu nữ tân thời một cách bỗ thổ, không sao thoát ra khỏi vòng lố giáo của cô Loan trong *Đoạn Tuyệt*. Tôi cảm được nỗi cô đơn của Loan khi

thì bộ trên bờ đê Yên Phụ,... Đại loại là tôi đã nhìn thiêu nữ Hà Nội qua lăng kính của những tiếu thuyết trong Tự Lực Văn Đoàn mà tôi được học thời trung học.

Cũng chẳng dùng gì đay đâu. Khi đọc *"Tuấn, chàng trai nước Việt"*, một thứ tiếu thuyết hài ký của Nguyễn Vỹ, tôi biết thêm rằng, các cô nữ sinh Hà Nội cũng lăng mạn ra rít. Họ kín đáo lập ra hội "Ái Tino". Tino Rossi là ca sĩ người Pháp lừng danh thời đó, và là thần tượng của vô số thiêu nữ, chẳng riêng gì thiêu nữ Hà thành. Cái "hội" kín đáo, chèo leo tèo dăm ba cô thôi, nhanh chóng tan hàng, và rồi mạnh ai người nấy tam tòng tứ đức, xuất giá tòng phu, công dung ngôn hạnh... Cái "lăng mạn tân thời" chỉ là đóm lửa, và họ nhanh chóng quay lại với sự thanh lịch, nề nếp theo giáo dục của gia đình.

Năm 1980, lần đầu tiên tôi ra Hà Nội công tác. Anh bạn đồng nghiệp trực tuối, tốt nghiệp từ Đông Đức, chỉ tôi trên chỉc Simson lòng vòng Hà Nội. Nơi đầu tiên tôi muốn ghé thăm là phố Khâm Thiên. Anh bạn tròn xoe mặt, *"Làm gì còn hòm bom mà ghé thăm"*. Tôi chợt hiểu vì sao anh bạn ngạc nhiên, nhưng không thể giải thích. Môi trường giáo dục trong Nam ngoài Bắc khác nhau.

Cái máu phóng đảng đã dẫn tôi đến phố Khâm Thiên, chứ không phải bom rơi đạn lạc ở đó. Đến, dù chỉ để nhìn vài căn nhà xiêu vẹo, cũng thấy đôi chút tò mò về một thời vang bóng. Phong lưu tài tử giai nhân, đúng, nhưng không phải cách phong lưu của Vân Hạc trong Lưu Chỗng của Ngô Tất Tố. Anh chàng Vân Hạc khi chờ kết quả thi, ra vào chốn đào đẽ vui say bè bạn, để trên an nhau, để bắc nhau, để chờ ngày bồng vàng ghi tên.

Tôi nhớ đến kiểu cách phong lưu của Cao Bá Quát, một tay chơi thứ thiệt, khi làm sơ khảo trường thi, tiếu bài thi hay mà phạm húy, đã dùng muôi đèn để sủa. Việc lộ, bị kết án giam hậu, ông phải đi dương trình hiệu lực, nghĩa là đi làm phục dịch cho phái đoàn đi công tác nước ngoài. Con người tài hoa này, mang theo nãi cô đơn đến phố đào giải sầu bên chén rượu, làm vài bài hát nói, đào nương hát, mình gõ nhịp...

“Giai nhân nan tái đắc

Trót yêu hoa nên dan díu với tình

Mái tây hiên nguyệt gác chênh chênh

Rượu rĩ lờm xuân vờ oanh nhớ...”

Cũng lòn đờu ở Hà Nội, bui chiu chạp choạng tui, lang thang ở phố Huế, tôi thấy một bà đi xe đạp ngược chiều, bị cãnh sát ngoắc lại. Bà năn nỉ thông cảm? Không. Bà phân bua? Không. Bà cái tay đôi với cãnh sát rằng, nhất định mình đúng. Lương và nhu yếu phẩm phân phối còn không đủ sống, đâu dè gì chịu nộp phạt. Đôi co với nhau mà cả hai vùn một mực xưng hô...đồng chí. Tôi phì cười. Hà Nội có những điều không nằm trong trí tưởng tượng của một người Sài Gòn, lòn đờu ra Hà Nội như tôi.

Bây giờ, Hà Nội khác xa rồi. Hà Nội nhiều nhà cao tầng, cầu vượt. Hà Nội nhiều xe hơi hơn, Hà Nội giàu hơn. Hà Nội không còn những cãnh cái tay đôi với cãnh sát buồn cười như thuở nữa.

Hà Nội văn minh hơn, nhưng có thể họ phải “cái tay đôi” với chính mình, khi mà còn những cãnh thanh niên thiêu nữ “à la mode” hái hoa, giỡn hoa bên cạnh đờ chụp ảnh, hay gào thét tung hô thần tượng minh tinh Hàn Quốc. Đó là chưa kể bún mưng cháo chửi, rồi rác vùn còn đâu đó. Thương hiệu chẳng? Tôi chịu! Ăn ngon mà nghe chửi, thôi thà ăn độn dờ nuốt hơn.

Tôi có bà bạn già (hơn tôi) là dân Hà Nội mầy đời. Cha bà là một trong số rất ít người xong bậc đại học thời Tây. Sau 54, nhà đông con, xoay số không nổi, ông bẻ định cho 2 đứa con lớn tạm nghỉ học, đi làm rồi học bẻ túc sau. Nhưng bà mẹ thì không, nhất quyết không. Bà đờn gặp ông bà bác sĩ nhà bên mượn...tiền đờ các con tiếp tục ăn học. Họ cùng ở trong thành như bà, không vương bận con cái, còn chút của ăn của đờ, đờng ý cho vay tín chấp, một thứ tín chấp tình người, thời nay khó tìm. Tôi hiểu ra, dân trí thức Hà Nội xưa có kiểu chơi “chờng giỡn ai” (lúc này). Họ kín đáo giúp đỡ nhau trong những tình huống khốc nghiệt. Trong họ dường như chửt “nhân” và lòng tự trọng đờ rèn luyện qua giáo dục, giỡy rách phải giữ lấy lấy.

Mực đen và bảo t^h không th^h v^hy b^hn hay phá sập. Những năm sau 75, trong Sài Gòn tôi cũng th^hy vài trường hợp như th^h.

Bà bạn (già) này, v^h chuyên môn, thì ki^hn thức mênh mông chứ ch^hng vừa. Ăn nói nhẹ nhàng, nhưng quy^ht liệt khi c^hn. Vậy mà cư x^h thì cứ dạ dạ,...cám ơn. Bà nói chuyện với tôi cũng th^h, cũng dạ dạ,...cám ơn. Tôi cười, sao chị khách sáo th^h. “*Không ph^hi đâu, tôi được giáo dục trong nhà tù nh^h như th^h. Các anh chị em tôi cũng đ^hu như vậy chứ ch^hng riêng tôi. H^hi đi học, ch^h vì dạ dạ...cám ơn mà chúng tôi bị phê bình là ti^hu tư s^hn. Ông bà cụ dạy con nghiêm kh^hc l^hm. Tôi là con gái, đi học v^h là ph^hi tập tành b^hp núc, ăn trái chu^hi là ph^hi b^h đôi. Ở trường là chuyện khác, còn v^h nhà là đâu ra đó, vào khuôn phép.”. Tôi cũng nhận ra sự “khách sáo chân thành” c^ha bà, chứ không ph^hi khách sáo đ^hi bôi.*

Dạo sau này, vì công việc tôi thường ra Hà Nội. Đi ăn hàng với bè bạn ở đó thì không sao, nhưng h^h đi một mình là bị chặt (giá), dù ch^h là chai nước tinh khi^ht, 10.000 đ^hng ở quán ven đường ph^h c^h. Bị chặt ri^ht thành quen. Tôi nh^h th^hm, l^hn nào ra Hà Nội mà không bị chặt coi như trúng s^h.

Dù tôi cũng có vài người bạn thân ở Hà Nội, nhưng giữa tôi và Hà Nội, dường như v^hn còn kho^hng cách nào đó. Tôi đ^hn Hà Nội như một k^h xa lạ, đ^hn như đi nước ngoài không c^hn visa.

Sài Gòn d^h hội nhập. Cứ ở Sài Gòn là thành người Sài Gòn. Chưa th^hy mình là người Sài Gòn, ở lâu thêm chút nữa cũng bi^hn thành người Sài Gòn. Sài Gòn đ^hng hóa con người nhanh l^hm.

Nhưng Hà Nội có lẽ khác, người ta đ^hng hóa Hà Nội như vũ bão, đ^hng hóa cạnh tranh từ nhi^hu ngu^hn khác nhau đ^h tạo ra một văn hóa Hà thành hiện đại khó mô t^h. Còn người Hà Nội (thứ thiệt) đành ph^hi co cụm, khép kín, và giáo dục con cái theo cách riêng c^ha họ đ^h b^ho t^hn...di s^hn. Giáo dục từ gia đình mới tạo ra g^hc r^h, chứ không ph^hi là quy t^hc ứng x^h, hay giàu sang, quy^hn th^h.

Hà Nội nhi^hu h^h. Hà Nội đẹp vì h^h vào những bu^hi sáng thật

sớm, khi trời còn nhá nhem. Sáng lên, Hà Nội biến mất. Con gái Hà Nội (xưa) chắc cũng thế. Cuộc đời đâu bỏ đã làm họ biến mất, nhưng thực ra cũng chỉ lặn khuất, âm thầm đâu đó thôi.

Năm ngoái, đi ngang qua ngõ nhỏ trong khu phố cũ, tôi ghé tiệm tạp hóa mua chai nước lạnh. Bà bán hàng dẹt cũng gần 70, đưa chai nước: *“Thưa, của ông đây, giá 5.000. Cám ơn ông...”*. Tai tôi lúng búng. Trong tiềm thức có cái gì nghe quen quen, đọc đâu đó rồi. Đã dợm chân đi, nhưng cũng quay lại: *“Thưa bà, bà là người Hà Nội?”*. *“Vâng ạ, nhà tôi ở ngõ này đã ba đời rồi, từ thời ông nội tôi ra làm quan ở đây”*.

Mẹ tôi nói đúng về con gái Hà Nội. Họ hiêm hoi, nhìn mình như giọt nước đọng ở mặt dưới cạp lá cây sau cơn mưa. Có duyên mới gặp, phải tìm mới thấy.

Vũ Thị Thành